

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

پیش بینی رشد پس از سانحه براساس نظام باورهای معلمان زن با تجربه سوگ همسر

سالار سعیدی^۱، هیوا نجفی^۲، رامین محمودیان^۳، کاروان فرجی^۴، اوینار صدقی^۵

۱- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

۲- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

۳- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

۴- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

۵- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی رشد پس از سانحه براساس نظام باورهای معلمان زن با تجربه سوگ همسرشد. روش پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان زن در کرمانشاه ناحیه ۲ هستند که همسرشان را در جوانی زیر ۵۰ سال از دست داده اند، بودند. حجم نمونه از طریق قاعده گرین، ۱۷۰ نفر را با توجه به ملاک های ورود به پژوهش به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده است. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های هالند و همکاران (۱۹۹۸)، و رشد پس از سانحه تدسکی و کالهن (۱۹۹۶) استفاده شد. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی از طریق برنامه نرم افزار SPSS۲۶ استفاده شد، نتایج یافته ها نشان داد که مدل رگرسیونی برازش مناسبی دارد. همچنین نظام باورها پیش بینی کننده رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر است ($P-Value \leq 0/05$). نتایج فرضیه ها نشان می دهد نظام باورها می تواند حدود ۷۶ درصد از تغییرات رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر را تبیین کند.

کلید واژه: رشد پس از سانحه، نظام باورها، معلمان زن با تجربه سوگ همسر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

خانواده یکی از گروه های مهم اجتماعی است و با ازدواج یک زن و یک مرد شکل می گیرد (یوسف پور، اکبری، ۱۳۹۶). مرگ یک عزیز یک رویدادی جهانی گریز ناپذیر است که به ناچار هرکسی با آن روبرو می شود یک زن یا شوهر به ناچار آن را تجربه خواهد کرد (بویو^۱، ۲۰۱۸). سوگ^۲ غالباً به عنوان یک واکنش طبیعی توصیف میشود، که به نوبه خود بخشی عادی از زندگی محسوب میشود، رویدادی که دیر یا زود بیشتر افراد را تحت تأثیر قرار میدهد (استروبی، اسشوت، ۲۰۱۸). اما زنان با درجات و سوگ مختلفی به آن پاسخ میدهند؛ عزاداران به طرق مختلف، برای مدت های مختلف و با تجلیاتی که از افسردگی، خشم گرفته تا اجتناب است، غم خود را نشان میدهند (هاوارث، ۲۰۱۱). تحقیقات ثابت کرده که در ۱۰ تا ۱۵ درصد زنان، سوگ دیده میتوانند برای ماهها یا سالها شدید و مزمن باشد (هال، ۲۰۱۴). در این میان اصطلاح خاص رشد نسبتاً جدید است. اولین بار در سال ۱۹۹۵ توسط تدسکی و کالهنون مطرح شد. با این حال رشد پس از سانحه به عنوان یک پدیده جدید نیست. تاریخ بشر، تاریخ تروما و تاریخ رشد پس از سانحه است. برای هزاران سال داستانهای از تغییرات مثبت در افراد و جوامع در مقابل رنج و پریشانی وجود دارد (تدسکی و همکاران ۲۰۱۸).

همه چیز زندگی تحت تاثیر باورهای اصلی است. هویت، عاطفه و احساس، تصویری که از خود داریم. آنها هدفهای ما را معین می کنند، رفتار و عملکردمان را شکل می دهند (شعاری نژاد، ۱۳۹۹). مطابق مطالعه فاضل (۱۳۹۶) معنویت، معنایابی توجه و توکل به خدا، انجام عبادات، توسل به ائمه و شکرگزاری به عنوان عوامل زمینه ای رشد پس از سانحه در بیماران سرطانی بدست آمد. خانجانی و همکاران (۲۰۱۷) در کشف تسهیل کننده های رشد پس از سانحه در بیماران مبتلا به آسیب نخاعی باورهای معنوی را جزء هفت عامل تاثیر گذار در تسهیل رشد پس از سانحه یافتند. به طور کلی، تغییر معنوی قویترین راه برخورد با سانحه آسیب زا است. انسانها عموماً با بحران ایمان روبه رو می شوند که اگر بتوانند پس از طی مراحل به تقویت باورهای دینی خود بپردازند، رشد پس از سانحه را هم تجربه می کنند، این یافته پژوهش همسو با پنج حیطه رشد پس از سانحه از نظر تدسکی و کالهنون بود (عسگری و تقوی، ۱۳۹۸). باتوجه به اینکه اثرات روانشناختی سوگ^۳ و آسیب ماه ها ادامه پیدا می کند و اختلال قابل توجهی در کار، زندگی خانوادگی و اجتماعی یا معنوی ایجاد می کند، شناخت عوامل حفاظتی در برابر آسیب و بررسی فاکتورهای تاثیر گذار بر رشد پس از سانحه می تواند کمک کننده باشد. تحقیقات در این زمینه معمولاً در افراد مبتلا به آسیب های جسمی خصوصاً سرطان صورت گرفته مانند تحقیق زا مورا و همکاران (۲۰۱۷) رشد پس از سانحه در میان بزرگسالان بازمانده از سرطان کودکان و نوجوانی، که روش آن مصاحبه نیمه ساختار یافته ونتیجه آن رشد پنج مقوله اصلی بود: ۱. توان شخصی با دو زیرمقوله اعتماد به نفس روانشناختی و بلوغ عاطفی. ۲. افزایش رابطه با دیگران با دو زیرمقوله صمیمیت خانوادگی و همدلی با دیگران. ۳. احتمالات جدید با زیر مقوله اشتیاق برای کارکردن روی سرطان. ۴. قدردانی از زندگی با زیرمقوله اولویتبندی مجدد. ۵. رشد معنوی با دو زیرمقوله تقویت باورهای معنوی و شرکت در مراسم و فعالیت های مذهبی (عسگری و نقوی ۱۳۹۸). فاضل و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعات خود با ارائه الگوی رشد

^۱ Bui

^۲ Grief

^۳ Mourn

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

پس از سانحه در بیماران سرطانی: در یک مطالعه گراند تئوری، نتایج شامل تعاملات فرد و اطرافیان نزدیک و معنویت به عنوان شرایط زمینه ای رشد به دست آمد. مطالعات کمی و کیفی فراوان در جوامع غریب به خوبی ابعاد رشد پس از سانحه را به تصویر کشیده است اما چون در خارج ایران و با فرهنگ متفاوت هستند. لازم است در ایران تحقیقات در زمینه رشد پس از سانحه و شناسایی فاکتورهای تاثیر گذار بر آن بیشتر انجام شود. لذا بر آنیم تا در این تحقیق دریابیم، آیا رشد پس از سانحه بر اساس نظام باورهای معلمان زن با تجربه سوگ همسر قابل پیش بینی است؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود.

جامعه، نمونه، و روش نمونه گیری

در پژوهش حاضر جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان زن در کرمانشاه ناحیه ۲ هستند که همسرشان را در جوانی زیر ۵۰ سال از دست داده اند، بودند. حجم نمونه از طریق قاعده گرین، ۱۷۰ نفر را با توجه به ملاک های ورود به پژوهش به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده است. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های نظام باورهای هالند و همکاران (۱۹۹۸)، و رشد پس از سانحه تدسکی و کالهون (۱۹۹۶) استفاده شد، نمونه های آماری پرسشنامه ها را به طور کامل تکمیل نمودند. لازم به ذکر است که به جهت رعایت اصول اخلاقی، پیش از شروع تکمیل پرسشنامه ها از شرکت کنندگان در پژوهش به صورت کتبی رضایت نامه دریافت شد.

ابزارها

الف) پرسشنامه رشد پس از سانحه

پرسشنامه رشد پس از سانحه « بر روی ۴۰۶ تن از دانشجویان با تجربه شرایط تنش زا در انگلیس، از طریق تحلیل عاملی تاییدی نشان دادند که ۵ عامل، الگوی مناسبی برای آن است. همچنین آن ها در نمونه فوق، پایایی پرسشنامه را با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ۰/۹۰ گزارش کردند. حیدرزاده و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه خود بر روی ۴۰۲ بیمار رستانی در بیمارستان امام خمینی کرمانشاه، با تحلیل عاملی تاییدی برآزش قابل قبولی را برای ساختار ۵ عاملی این ابزار گزارش دادند و مقدار ۰/۸۷ را برای ضریب آلفا کرونباخ در نمونه فوق برای پرسشنامه رشد پس از سانحه ذکر کردند. آن ها همچنین برای بررسی پایایی باز آزمایی پرسشنامه مذکور، همبستگی بین دو بار اجرای پرسشنامه را به فاصله ۳۰ روز محاسبه کردند که مقدار ۰/۷۵ به دست آمد و نشان دهنده پایایی این پرسشنامه بود. محمودی و همکاران (۲۰۱۲) ساختار عاملی پرسشنامه رشد پس از سانحه را روی نمونه ۲۳۶ تن از دانشجویان دانشگاه های شهر کرمانشاه مورد بررسی قرار داده و با حذف عامل ارزش گذاری به زندگی، ساختار ۴ عاملی شامل موقعیت های جدید، ارتباط با دیگران، قدرت شخصی و تغییرات معنوی را از آن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

گزارش دادند. نویسندگان همچنین در نمونه فوق رضیب آلفا کرونباخ برای کل مقیاس را ۰/۹۲ و پایایی پرسشنامه با فاصله زمانی یک هفته را ۰/۹۴ و به دست آوردند (تاجری، سعلی فرد، رفیعی پور، ۱۳۹۹).

(ب) پرسشنامه نظام باورها هالند^۱ و همکاران (۱۹۹۸) (SBI-۱۵-R)

پرسشنامه نظام باورها^۲ را به منظور سنجش باورها و عقاید مذهبی، تهیه کرده‌اند. این آزمون فرم تجدید نظر شده و کوتاه شده پرسشنامه ۵۴ (SBI-۱۵-R) است. فرم کنونی پرسشنامه ی نظام باورها از ۱۵ عبارت تشکیل شده که آزمودنی باید میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از آن عبارات را در یک مقیاس لیکرت ۴ درجه ای مشخص سازد. این ابزار از دو زیر مقیاس تشکیل شده است: زیر مقیاس اعتقادات و اعمال مذهبی که شامل ۱۰ عبارت و میزان شرکت در مراسم ها و اعمال مذهبی و اعتقاد به وجود پروردگار را مورد ارزیابی قرار می دهد و زیر مقیاس حمایت اجتماعی که میزان حمایتی که فرد از گروه دینی و مذهبی خود دریافت می کند را سنجیده و دارای ۵ عبارت است (مکی، ۲۰۰۵) در همه ی عبارت به گزینه ی الف صفر؛ گزینه ی ب، ۱ امتیاز، گزینه ی ج، ۲ امتیاز و گزینه ی د ۳ امتیاز تعلق میگیرد. نمرات این آزمون در در بین دامنه ی ۰-۴۵ قرار دارد. نمره ی بالای فرد در این مقیاس بیانگر نقش مهم مذهب در زندگی وی است.

۱. زیر مقیاس اعتقادات معنوی و اعمال آن (۱۰ عبارت): ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲

۲. زیر مقیاس حمایت اجتماعی (۵ عبارت): ۱، ۲، ۳، ۴، ۵

هالند و همکاران (۱۹۹۸) ضریب آلفای کرونباخ کل آزمون را ۰/۹۳، ضریب آلفای کرونباخ زیر مقیاس اعتقادات و اعمال مذهبی ۰/۹۲ و ضریب آلفای کرونباخ زیر مقیاس حمایت اجتماعی ۰/۸۹ ذکر کرده اند. حسنی پایای این پرسشنامه را به روش باز آزمایی بر روی ۳۰ دانشجو ۰/۸۹ ذکر کرده است. هالند و همکاران (۱۹۹۸) اعتبار همگرایی پرسشنامه را از طریق همبستگی بالای این آزمون با دو ابزار دیگر سنجش تمایلات مذهبی مقیاس درونی جهت گیری مذهبی ۰/۸۴ و مقیاس *INSPIRIT* ۰/۸۲ ذکر کرده اند. حسنی (۱۳۸۴) روایی صوری این پرسشنامه را ۰/۸۶ بدست آورده است (نوروزی، ۱۳۹۹).

یافته ها

برای بررسی پیش بینی رشد پس از سانحه براساس نظام باورهای معلمان زن با تجربه سوگ همسر، ابتدا به ویژگی‌های نمونه‌ی آماری می پردازیم که نتایج نشان می‌دهد که بر حسب تحصیلات: نتایج توزیع افراد نمونه بر اساس تحصیلات نشان داد که، ۶۲ نفر (۳۶،۰ درصد) از افراد نمونه دیپلم یا کاردانی، ۱۰۲ نفر (۲۳ درصد) کارشناسی و ۷ نفر (۵،۸ درصد) کارشناسی ارشد یا بالاتر بودند. مقادیر فراوانی و درصدی توزیع افراد نمونه نشان داد که توزیع افراد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی دارای بیشترین تعداد است. بر حسب سن: نتایج توزیع افراد نمونه بر اساس سن نشان داد که، ۴۶ نفر (۲۷،۶ درصد) از افراد نمونه کمتر از ۴۰ سال، ۶۸ نفر (۳۹،۸ درصد) ۴۱ تا ۴۵ سال و ۵۷ نفر (۳۲،۶ درصد) ۴۶ تا ۴۹ سال سن داشتند. مقادیر فراوانی و درصدی توزیع افراد نمونه نشان داد که

^۱ Holland

^۲ Systems of Belief Inventory

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

توزیع افراد ۴۱ تا ۴۵ سال دارای بیشترین تعداد است. سابقه فوت همسر: نتایج توزیع افراد نمونه بر اساس سابقه فوت همسر نشان داد که ۵۰ نفر (۳۰,۱ درصد) از پاسخ‌دهندگان کمتر از ۵ سال، ۶۱ نفر (۳۶,۳ درصد)، ۵ تا ۷ سال و ۵۸ نفر (۳۳,۵ درصد) بیش از ۷ سال سابقه فوت همسر داشتند. در ادامه به مفاهیم آماری از جمله میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی، متغیرهای پژوهش در جدول زیر می‌پردازیم.

جدول ۱ شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و توزیع عوامل

شکل توزیع		پراکندگی		مرکزی	ابعاد
کشیدگی	چولگی	واریانس	انحراف معیار	میانگین	
-۰.۷۵۸	-۰.۲۹۹	۰.۲۱۷	۰.۴۶۵۰۰	۳.۴۹۲	رشد پس از سانحه
-۰.۴۰۶	-۰.۳۹۶	۰.۱۴	۰.۳۷۴۷	۲,۱۳۲	نظام باورها

برای بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه: نظام باورها پیش‌بینی کننده رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر است. از آزمون رگرسیون خطی استفاده شد. نتایج این آزمون به شرح زیر است.

جدول ۲ خلاصه‌ی الگوی رگرسیون

مدل	R	R ^۲	R ^۲ تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد	دوربین - واتسون
مقدار	.۷۶۲ ^a	.۵۸۱	.۵۷۹	.۴۷۰۸۱	۱.۵۱۶

در جدول ۲ که خلاصه آماره‌های مربوط به برازش مدل است، مقدار ضریب همبستگی چندگانه (R) برابر با ۰,۷۶۲ می‌باشد که نشان از وجود همبستگی بین متغیرها دارد. در جدول بالا مقدار R^۲ تعدیل شده برابر با ۰,۵۷۹ می‌باشد که نشان می‌دهد نظام باورها می‌تواند حدود ۷۶ درصد از تغییرات رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر را تبیین کند. نتایج آماره دوربین-واتسون استقلال مشاهدات (استقلال مقادیر باقی مانده یا خطاها) از یکدیگر را تأیید کرد. آماره دوربین واتسون بین ۰ تا ۴ می‌باشد. اگر بین باقیمانده‌ها همبستگی متوالی وجود نداشته باشد، مقدار این آماره باید به ۲ نزدیک باشد. اگر به صفر نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی مثبت و اگر به ۴ نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی منفی می‌باشد. در مجموع اگر این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد جای هیچ نگرانی نیست. این آماره در جدول ۱,۵۱۶ می‌باشد.

جدول ۳ آزمون مجموع مجذورات و مقدار F

مدل	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

رگرسیون	۵۱.۷۱۱	۱	۵۱.۷۱۱	۲۳۳.۲۹۲	... ^b
باقی مانده	۳۷.۲۳۹	۱۶۸	۲۲۲		
مقدار کل	۸۸.۹۵۰	۱۶۹			

در جدول ۳ مقدار F در سطح خطای ۰/۰۱ معنادار گزارش شد $[P - Value \leq ۰/۰۵]$. که نشان می‌دهد مدل رگرسیونی برازش مناسبی دارد. بر این اساس فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. به این معنا که نظام باورها پیش‌بینی کننده رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر است.

جدول ۴ ضریب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده

Sig	T	ضرایب غیر استاندارد		متغیر
		Beta	Std. Error	
...	۶.۵۳۷		۱.۱۰۸	مقدار ثابت
...	۱۵.۲۷۴	.۷۶۲	.۰۵۰	نظام باورها

در جدول ۴ ضریب Beta برابر ۰,۷۶۲ می‌باشد که مقداری مثبت است و بیانگر ارتباط مستقیم دو متغیر است. در جدول مذکور مقدار t برای این متغیر در سطح خطای ۰,۰۵ معنادار بود $[P - Value \leq ۰/۰۵]$. و این بدان معناست که با افزایش یک انحراف استاندارد در نظام باورها، رشد پس از سانحه معلمان زن با تجربه سوگ همسر به میزان ۰,۷۶۲ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد.

نتیجه‌گیری

همان گونه که ذکر شد پیش‌بینی رشد پس از سانحه براساس نظام باورهای معلمان زن با تجربه سوگ همسر، هم در مطالعات پیشین چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور در ابعاد مختلف تأیید شده، همان گونه که نتایج پژوهش حاضر دلالت می‌کند. یافته‌های تحقیق حاضر با تحقیقات صف آرا، صفادوست، موسوی نژاد، غلام نژاد (۱۴۰۱)، و مؤمن نسب، نوذری، نجفی (۱۴۰۰)، و آذریان و تاجری (۱۳۹۶)، و یویانگ، چوان و همکاران (۲۰۲۳)، و ماتسودا، اریکا، میاوجی، هیسای (۲۰۲۳)، و گوما و فرندانز-کارو (۲۰۱۹)، و سالیوان و اینفورنا (۲۰۱۹)، همسو است.

در تبیین فرضیه حاضر می‌توان اذهان داشت به موج سوم روان‌شناسی که معتقد است رنج انسانی موجب تفکر عمیق در مورد سوالات مهم زندگی انسانها میشود که یکی از مهمترین آنها این است که اساسا زندگی چه معنایی دارد یک حادثه ناگوار مانند تشخیص یک بیماری که میتواند منجر به مرگ شود یک عامل پیشرفت دهنده رشد محسوب میشود که در طی آن فرد می‌تواند از این سوالات

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اساسی آگاه شود (دکل مندل و سولمون^۱، ۲۰۱۱). مرکادو^۲ (۲۰۲۰) رشد پس از سانحه را به عنوان یک دستاورد روان شناختی مثبت^۳ و انطباق روان شناختی که به دنبال یک ضربه (تروما) حاصل می شود تعریف می کنند که به معانی و تصمیم های جدید در زندگی فرد منجر میشود رشد پس از سانحه در پنج زمینه مختلف ایجاد میشود که شامل فرصت ها و امکانات جدید نیروی فردی رشد یافته تغییرات در روابط بین فردی قدردانی بهتر از زندگی و تقویت بعد معنوی زندگی میباشد. براساس مدل تدسکی و کالهون (۱۹۹۶) PTG به عنوان یک فرم از انطباق سالم که در آن، فرد اولویت های زندگی اش را ارزیابی مجدد میکند مانند وقت گذاشتن بر روی روابط بین فردی به جای مال اندوزی شناخته میشود؛ مخصوصا به عنوان یک کمک ویژه به ارتقا و پرورش محبت و دلسوزی به دیگران به کار میرود که بدین صورت جهت ارتقا کیفیت زندگی به دنبال یک اتفاق، ناگوار عمل میکند در مدل PTG که توسط تدسکی و کالهون (۲۰۰۶) مطرح شد شوک روانی ناشی از حادثه، ناگوار تخریب باورهای اولیه و مرکزی، نشخوارهای فکری که به عنوان فرآیندهای شناختی محسوب میشوند جزو عوامل ضروری برای رسیدن به PTG عنوان گردید. به عبارت دیگر یک رویداد تروماتیک طرحواره های ابتدایی نظام باورها و اهداف فرد را تحت تاثیر قرار میدهد که منجر به استرس شدید میشود این موارد به دنبال نشخوارهای فکری که یک شیوه برای پردازش های شناختی محسوب میشود، ایجاد میگردند (تدسکی و همکاران^۴، ۲۰۱۸). تغییر در درک توانایی های خود به توانایی های افراد در ادراک خود به عنوان یک فرد شایسته و قاطع در رویارویی با شرایط سخت مرتبط است که منجر به میزان بیشتری از تکیه کردن به خود و اعتماد به نفس و همچنین قدرت شخصی بیشتر میشود، تدسکی و کالهون (۲۰۰۸) تغییر در روابط با دیگران از رویارویی با این حقیقت که احتمال از دست دادن افراد مهم زندگی وجود دارد و همچنین از نیاز به بهبود روابط نزدیک و مثبت با دیگران برای ارتقای همدلی و نوع دوستی نشأت می گیرد تغییر در فلسفه ی زندگی از ارتقا قدردانی از اصل موجودیت و زندگی، تقویت باورها (معنوی و وجودی)، دگرگونی فلسفه ی زندگی و باورهای اولیه نشأت میگیرد (براندو و همکاران^۵، ۲۰۲۰).

الیزون (۱۹۸۳) معنویت را به عنوان احساس کلی بهزیستی معنوی تعریف کرده که شامل دو بعد است: بهزیستی فرد در ارتباط با خدا، و هدفمندی در زندگی و رضایتمندی فرد در راستا با خارج از ساختار های مذهبی رسمی، الیزون معتقد بود که معنویت بازتاب ارتباط فرد با خدا خود، اجتماع، و محیط است که احساس سلامت کلی را در او ایجاد می کند. الیزون ادعا کرد که علاوه بر این نیازها، مجموعه ای کامل از نیازها وجود دارد که او آن را نیاز به برتری^۶ نامید، که به یک بعد غیر فیزیکی آگاهی و تجربه اشاره دارد که می تواند عنوان معنویت را به خود بگیرد و این نیاز انسان ها را به سمت شیوه زندگی در راستای بیشترین بهزیستی هدایت می کند. طبق

^۱ Dekel, Mandl & Solomon

^۲ Mercado

^۳ Positive psychological outcomes

^۴ Tedeschi, Shakespeare-Finch, Calhoun, Aboeela, Larson & Gebbie

^۵ Brandão, Brites, Nunes & Hipólito

^۶ Need for transcendence

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نظر فری^۱، دالمن^۲، و پیتون^۳ (۲۰۰۵)، مؤلفه وجودی معنویت، بصورت پرسش و پاسخ به این سؤالات عمده ی وجودی ترسیم می شود: من کی هستم؟ چرا بوجود آمده ام؟ هدف من چیست؟ جایگاه من در دنیا چیست؟، همچنین چنین استدلال شده است که بهزیستی وجودی ممکن است به شیوه های مختلفی حاصل شود، در حالیکه بهزیستی معنوی ارتباط نزدیکتری با مذهب دارد (ادمانسون^۴، پارک^۵، بلانک^۶، فنستر^۷، و میلز^۸، ۲۰۰۸). دو بعد بهزیستی مذهبی و بهزیستی وجودی در ترکیب با یکدیگر مقیاس کلی بهزیستی معنوی را شکل می دهند که برابر با سطح معنویت در فرد است (الیزون، ۱۹۸۳)، بهزیستی معنوی در برگزیده میزان سلامت معنوی^۹ فرد، یا لذت بردن از کیفیت زندگی مذهبی یا معنوی بالاست مویرگ (۱۹۷۹). موبرگ معتقد بود که معنویت بر تمام افراد و رفتارهای اجتماعی تأثیر گذار بوده و ماهیتا یک متغیر پیوسته است تا گسسته، چرا که به نوسان گرایش دارد. مویرگ همچنین استدلال کرد که کیفیت زندگی معنوی ما آنطور که ما آن را درک می کنیم، اغلب به کیفیت روابط ما با دیگران وابسته است. در واقع موبرگ ادعا کرد که سطح معنویت یا بهزیستی معنوی به کیفیت روابط فردی مربوط است. در این راستا می توان اشاره کرد به پژوهش همسو توسط یویانگ، چوان و همکاران (۲۰۲۳) که در مطالعه ای با عنوان نقش واسطه ای معنویت در روابط استرس پس از سانحه و رشد پس از سانحه در بیماران مبتلا به سرطان یک مطالعه مقطعی به بررسی پرداختند و نتایج نشان داد که *PTS* و معنویت همبستگی منفی، معنویت و *PTG* همبستگی مثبت داشتند. رشد پس از سانحه و استرس پس از سانحه هیچ ارتباطی به هم نداشتند. معنویت به طور کامل نقش میانجی بین رشد پس از سانحه و استرس پس از سانحه را ارائه می دهد. در پژوهش همسوی دیگری می توان اشاره کرد به برنارد و همکاران (۲۰۲۱) که در پژوهشی بر روی بیمارانی که با مرگ روبه رو هستند و تحت مراقبت تسکینی فرار دارند با عنوان ارتباط پریشانی روانی و کیفیت زندگی با رشد پس از سانحه در بیماران مراقبت تسکینی این مطالعه قصد داشت اثرات مثبت رشد پس از سانحه را بصورت تجربی بررسی کند. شرکت کنندگان در سوپیس جذب شدند با استفاده از پرسشنامه های معتبر، تحلیل های توصیفی، همبستگی اسپیرمن و رگرسیون خطی را انجام دادند. بیش از نیمی از شرکت کنندگان رشد متوسط تا بسیار بالایی را تجربه کردند، رشد پس از سانحه با سطوح پایین تر افسردگی و کیفیت بهتر زندگی رابطه داشت اما با اضطراب عدم ارتباط نشان داده شد. انسانها می توانند از طریق نگاهی معنوی به مسائل، به بحران ها همچو چالش ها و یا فرصت هایی برای رشد بنگرند. از این رو تعجب آور نیست که هر جا که بحران یا تراژدی باشد ما اغلب مذهب و معنویت را نیز خواهیم یافت (پارک و پالوتزیان ۲۰۰۵). باورهای مذهبی می توانند حالتی را که فرد خواهان کنار آمدن با مسائل و مشکلات زندگی و حل آنهاست تحت

۱ Feery

۲ Dallman

۳ Python

۴ Edmondson

۵ Park

۶ Blank

۷ Fenster

۸ Mills

۹ Mental Health

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تاثیر قرار دهند (پارگامنت ، ۱۹۹۷؛ شیور^۱ ، اسپیلکا^۲ و کرک پاتریگ، ۱۹۸۵؛ به نقل از ریچاردز و برگین، ۲۰۰۵). هر پژوهشی با محدودیت هایی روبرو می باشد که از این محدودیت ها می توان اشاره کرد به جنسیت نمونه ها و شرایط فرهنگی به سایر شهرها با احتیاط انجام شود و عدم دسترسی به پرسشنامه های ایرانی اشاره کرد.

منابع

- ۱- عسگری، زهرا، نقوی، اعظم (۱۳۹۸). تبیین فرایند رشد پس از سانحه : ترکیب مضمون مطالعات کیفی، مقاله پژوهشی. ۴، ۳ (۳).
- ۲- فاضل، سلیمی ، فرح بخش، اسمعیلی، (۱۳۹۶). ارائه الگوی رشد پس از سانحه در بیماران سرطانی: یک مطالعه گراند تئوری، فرهنگ مشاوره و روان درمانی (فرهنگ مشاوره)، ۸ ، ۹ (۳): ۸۹-۱۰۵
- ۳- Hall, C. (۲۰۱۴). Bereavement theory: recent developments in our understanding of grief and bereavement. *Bereavement Care*, ۱(۳۳), ۷-۱۲. Doi: ۱۰.۱۰۸۰/۰۲۶۸۲۶۲۱.۲۰۱۴.۹۰۲۶۱۰
- ۴- Stroebe, M., & Schut, H. (۲۰۱۸). Good grief. *The psychologist*, ۲۴-۲۸.
- ۵- Tedeschi, R. G., Shakespeare-Finch, J., Taku, K., Calhoun, L. G., Aboelela, S. W., Larson, E., ... & Gebbie, K. M. (۲۰۱۸). Posttraumatic growth in cancer patients and partners—effects of role, gender and the dyad on couples’ posttraumatic growth experience. In *Posttraumatic Growth: Theory, Research, and Applications* (Vol. ۴۲, No. ۲, pp. vii-viii). Washington, DC: Brunner/Mazel.
- ۶- Zamora ER, Yi J, Akter J, Kim J, Warner EL, Kirchoff AC. Having cancer was awful but also something good came out: Post-traumatic growth among adult survivors of pediatric and adolescent cancer. *European Journal of Oncology Nursing*. ۲۰۱۷; ۲۸:۲۱-۷.

^۱ Shaver

^۲ Aspylka